

Kemény János

Az iraki hadsereg feloszlata

(2003. május)

A szerző az MHTT 2009. évi pályázatán megosztott III. díjat nyert tanulmányában bemutatja a Szaddam-rezsim katonai vereségét követő első amerikai intézkedéseket és azt, hogy ezek milyen módon járulhattak hozzá az instabilitás kialakulásához. Vázolja azt a komplex katonai és politikai helyzetet, amelyben az intézkedések megszülettek. Elemzi a Koalíciós Átmeneti Hatóság (CPA) első két rendeletét: az iraki hadsereg és a Baath párt vonatkozó entitásainak feloszlataáról. A szerző arra a következtetésre jut, hogy ezek jelentős hatással voltak a későbbi eseményekre, beleértve a felkelés kialakulását is.

Az Irak elleni háború tervezésén 2001 novembere óta dolgoztak az USA háborús tervezői, de amikor 2003 márciusában sor került a megvalósítására, sok minden más-ként alakult, mint gondolták. A kormányzati kommunikációban és a tervezésnél is a pesszimizmus volt a meghatározó, ehhez képest a koalíciós hadsereg gyorsan és a várthoz képest könnyen jutott Bagdadig. A politikai vezetés a Bagdadba való bevonulás – 2003. április 10-e – után nem sokkal, téves stratégiai koncepció következtében arra a megállapításra jutott, hogy a háborúnak vége, kezdődhet az újjáépítés, amelyet a tervek szerint a lehető legkevesebb erővel és pénzzel, az iraki adottságokat felhasználva kell megvalósítani. A Bush-adminisztráció 2003. április 15-ei, a háború utáni rendezésről szóló megbeszélésén elhangzottak szerint egy brit, egy lengyel és egy muszlim vezetésű hadosztály fog közreműködni Irakban a háború után, mivel az amerikai jelenlétet a korábban meghirdetett politika szellemében minimalizálni kell.¹ Többek között olaszok, dánok, portugálok, dél-koreaiak és szingapúriak jelenlétére számítottak abból kiindulva, hogy egy nyugodt és békés Irakban mindenki szívesen vállal szerepet a rendezésben.²

A valóság azonban áthúzta a terveket. A háború megindítására vonatkozó ENSZ-mandátum hiánya megnehezítette, hogy szövetséges államokat nyerjenek meg a stabilizációs misszióhoz. Az ENSZ bevonása a háború előkészítése során kelet-

1 Gordon–Trainor: Cobra II. 524. o.

2 Franks: American Soldier 528–529. o.

kezett feszültségek miatt volt nehéz. Jay Garner, az Újjáépítési és Humanitárius Segítségnyújtási Iroda (ORHA)³ vezetője próbálta kérni az ENSZ segítségét – annak ellenére, hogy az adminisztráció egyes tagjai elleneztek –, de nem járt sikerrel.⁴ Végül az ENSZ Biztonsági Tanácsa 2003. május 22-én az 1483. számú határozatával legitímálta az amerikai és brit katonai jelenlétet,⁵ de ez nem volt elég a háborúhoz vezető folyamat során elidegenített szövetségesek meggyőzésére.⁵

Hamar világossá vált, hogy a muszlim hadosztályból nem lesz semmi. Az Egyesült Arab Emírségek a háború előtt kifejezték szándékukat az ország stabilizációjában való részvételre, de a háború után kialakult helyzetben nem küldtek erőket Irakba.⁷ Más arab ország nem jelentkezett. Törökország, mint muszlim ország jelezte, hogy hajlandó lenne erőket küldeni, de ezt az irakiak nem akarták, tekintve a folyamatos feszültségeket Törökország és Irak kurdok lakta területei között.⁸ A lengyelek elvállalták egy nemzetközi hadosztály vezetését, de nagyon különböző minőségű erők voltak a parancsnokságuk alatt, teljesen eltérő szabályrendszerekkel, ami nagyban korlátozta a hatékonyságot. Csak a brit hadosztály volt igazán működőképes.⁹

2003. április 16-án, amikor Franks tábornok¹⁰ megérkezett Irakba, az amerikaiak bíztak abban, hogy a folyamat a terveik szerint alakul majd. Franks tábornok az érkezése napján kiadta a „Szabadságüzenet az iraki népnek” című deklarációt, amelyben a felszabadítóként való érkezés, a tömegpusztító fegyverek elpusztítása, az iraki nép szabadságának biztosítása és a természeti erőforrások biztonságának szavatolása kapott nagy hangsúlyt.¹¹ A tábornok még aznap közölte a szárazföldi hadműveletekért felelős parancsnokával, David McKiernan tábornokkal, hogy minimális állomásoztatási idővel számoljon. A legtöbb egységet 120 napon belül készült kivonni, néhányat viszont már 60 nap után. A tervezési elv az volt, hogy az amerikai erők 30–60 napon belül egy működő iraki kormányzattal dolgoznak majd együtt, és szeptemberre alig 30 000 amerikai katona marad az országban.¹² (A gyors kivonulás megtervezésére adott utasítás később nem várt mellékhatással járt: a gyors hazajutás

3 Office of Reconstruction and Humanitarian Assistance. 2003. január 20-a és május 6-a között működött, április 18-án kezdődő bagdadi tartózkodással.

4 Woodward: State of Denial 135–136. o.

5 Resolution 1483 (2003), Adopted by the Security Council at its 4761st meeting, on 22 May 2003 <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N03/368/53/PDF/N0336853.pdf?OpenElement>

6 Marquis, Christopher: U.S. May Be Forced to Go Back to U.N. for Iraq Mandate; The New York Times, 2003. július 19.

7 Gordon–Trainor: Cobra II. 541. o.

8 Chandrasekaran Rajiv: Turkey Backs Peacekeeping Deployment; Iraqis Object, The Washington Post, 2003. október 8.

9 Gordon–Trainor: Cobra II. 541. o.

10 Tommy Franks tábornok, a CENTCOM (Central Command – Központi Parancsnokság, a közép- és közel-keleti és északkelet-afrikai térségben állomásozó amerikai katonai egységek tevékenységét felügyelő és irányító parancsnokság) vezetője, s mint ilyen, az Iraki Szabadság hadművelet tervezésének irányítója

11 Franks: American Soldier 529. o.

12 Gordon–Trainor: Cobra II. 525–526. o.

reményét keltette a csapatok tagjai körében, ami az idő múlásával kezdte aláásni a harci morált, és hozzájárult ahhoz, hogy az amerikai csapatok elvesztették a kezdeményezést.¹³⁾

Még Franks tábornok Irakba érkezése előtt eldőlt, hogy az első lovashadosztály a tervekkel ellentétben nem megy Irakba. Ez megütközést keltett az egyenruhások körében, tekintve, hogy az addig kiharcolt erőknek már szántak valamilyen szerepet, és ha nem is a rezsim elleni harcokban, de az újjáépítési fázisban számítottak rájuk. Az első lovashadosztály otthon tartásának előzményei a következők voltak: A Koalíciós Erők Szárazföldi Komponens Parancsnoksága (CFLCC)¹⁴ tervezői Franks tábornok szándékát követve elkezdtek az egységek áttelepítési terveinek kidolgozását, és a harmadik gyalogshadosztály és az első tengerészgyalogos expedíciós erő hamarosan parancsot kapott a felkészülésre Irak elhagyásához. Akkor volt az igyekezet az iraki csapatlétszám-csökkentésre, hogy mikor Rumsfeld védelmi miniszter aggályát fejezte ki az első lovashadosztály Irakba telepítésével kapcsolatban – ez akkor történt, amikor a hadosztály felszerelését tették éppen hajóra az Egyesült Államokban –, Franks tábornok vetette fel, hogy maradjon a hadosztály otthon. A javaslat azon alapult, hogy Irak nélküle is stabilizálható.¹⁵ Ez mintegy 18 ezer fős kiesést jelentett McKiernan tábornok számára, aki ekkor döntött úgy, hogy az erőit a városokra koncentrálja, és a maradék kerül csak vidékre. Ez az oka annak, hogy a ritkábban lakott Nyugat-Irakra, ami a későbbi felkelés egyik fő támasza volt, minimális erő jutott.¹⁶

McKiernan Bagdadot tekintette az ország súlypontjának, de a város biztosítására a kezdeti periódusban nem rendelkezett megfelelő erőkkel. A 18 ezer főből álló harmadik gyalogshadosztály – a neve ellenére ez egy nehézpáncélos hadosztály –, amely a Bagdad elleni hadjárat főerejét képezte, mindössze 1200 gyalogossal rendelkezett. Jelentős erőt kötött le a feltételezett tömegpusztítófegyver-létesítmények őrzése és az ORHA személyzetének folyamatos védelme. A járműlegénységek gyalogos járőrözésre való átállítása sem volt problémamentes. A helyzetet később javították az újonnan érkező egységek, de végig komoly gondot okozott az a hatalmas mennyiségű hagyományos fegyver és lőszer, amit az amerikaiak az előnyomulás során találtak.¹⁷ A tömegpusztító fegyverektől való félelem miatt a fegyverraktárakat nem merték felrobbantani, hanem alapos ellenőrzés után módszeresen számolták fel őket.¹⁸ Ez azt jelentette, hogy több-kevesebb ideig nagy mennyiségű fegyver maradt őrizetlenül. Nem volt elég amerikai katona Irakban ahhoz, hogy minden felfedezett fegyverraktárt őrizni tudjanak. Franks tábornok emlékirataiban így idézi az akkori gondolatait: *„Az egész ország egy hatalmas fegyverraktár (...) Évekbe fog telni, míg az összeset megtisztítjuk.”*¹⁹

13 Ricks: Fiasco 150–151. o.

14 Coalition Forces Land Component Command

15 Wright–Reese: On Point II. 27. o.

16 Gordon–Trainor: Cobra II. 529. o.

17 Ua. 537–538. o.

18 Ricks: Fiasco 145–146. o.

19 Franks: American Soldier 522. o.

Első intézkedések a háború befejeződése után

George Bush május 1-jén jelentette be, hogy a háború véget ért. 2003 májusa más tekintetben is meghatározó az iraki amerikai jelenlét szempontjából. Az amerikai hadsereg hivatalos kiadványa így írt erről: „Visszatekintve sokan meglepődhetnek azon, hogy a 2003 májusában hozott döntések és az akkor történt események mennyire meghatározók voltak a következő tizennyolc hónapban. A koalíció kritikus döntéseket hozott az új iraki politikai hatalom jellegéről – arról, hogy az miként viszonyuljon az iraki lakossághoz és a korábbi rezsim intézményeihez. 2003 májusa fontos az amerikai katonai erők számára is. A koalíció vezetői a védelmi minisztériumban, a Központi Parancsnokságon (CENTCOM) és a Koalíciós Erők Szárazföldi Komponens Parancsnokságán (CFLCC) ekkor határozták meg az Irakban állomásozó erő nagyságát, elhelyezkedését és irányítását.”²⁰ Nemcsak Washingtonban történtek fontos dolgok májusban, Irakban is messze ható intézkedéseket hoztak: május 16-án adták ki a debaathifikációról szóló rendeletet, 23-án pedig az iraki hadsereg felosztatását kimondó rendelkezést.

Paul Bremer a Koalíciós Átmeneti Hatóság (CPA)²¹ élén azzal a meggyőződéssel látott munkához Irakban 2003. május elején, hogy a Szaddam Husszein hatalmát megtestesítő szervezeteket szét kell zúzni.²² Visszaemlékezésében az alábbi módon érvelt a döntés mellett: „Bush elnök egyértelművé tette számomra, hogy túllépünk az egyszerű rezsimváltáson, és egy „új Irak” létrehozását segítjük, ami mentes Szaddam brutalitásától. A diktátor a Baath pártot, a hadsereget és a hírszerző szervezetet több mint három évtizeden át arra használta, hogy kint, szenvedést és halált hozzon az irakiakra és szomszédokra. Ennek meg kellett változni.”²³

A Szaddam Husszein-féle rendszer megsemmisítése volt a célja a Koalíciós Átmeneti Hatóság 1. számú, az iraki társadalom debaathifikációjáról szóló rendeletének, amely a következő szöveggel jelent meg 2003. május 16-án:

*Koalíciós Átmeneti Hatóság 1. számú rendelet²⁴
Az iraki társadalom debaathifikációja*

A Koalíciós Átmeneti Hatóság (CPA) adminisztrátoraként számomra biztosított felhatalmazás és a vonatkozó ENSZ biztonsági tanácsi határozatok alapján, valamint a háborús törvények és gyakorlat alapján, elismerve, hogy az iraki nép nagymérvű emberjogsértésnek és nélkülözésnek volt kitéve a Baath párt évei alatt, tudomásul véve azt, hogy az iraki társadalom aggódik amiatt, hogy a Baath párt hálózatai és tagjai káros hatással vannak Irak irányítására, valamint a megfélemlítést, amelynek az irakiak ki voltak téve a

20 Wright-Reese: On Point II. 25. o.

21 Coalition Provisional Authority, 2003 májusától az Iraki Átmeneti Kormány megalakulásáig működött.

22 Ennél a résznél egyéb forrás hiányában Bremer, Paul L. with McConnell, Malcolm: My Year in Iraq – The Struggle to Build a Future of Hope (Simon & Schuster, 2006) című művére támaszkodom.

23 Bremer: My Year in Iraq 53. o.

24 Coalition Provisional Authority Order Number 1, 2003. május 16.

http://govinfo.library.unt.edu/cpa-iraq/regulations/20030516_CPAORD_1_De-Ba_athification_of_Iraqi_Society_.pdf

Baath párt idejében, aggódva az iraki Baath párt által a közbiztonságra és a koalíciós erőkre jelentett fenyegetés miatt kihirdetem az alábbiakat:

1) 2003. április 16-án a Koalíciós Átmeneti Hatóság *feloszlatta az iraki Baath pártot*. Ez a rendelet hajtja végre a rendelkezést a párt struktúrájának megszüntetésével, a vezetőség hatalomból való kimozdításával, valamint az iraki társadalom iránti felelősség alóli felmentésével. Ezzel biztosítja a Koalíciós Átmeneti Hatóság, hogy az iraki reprezentatív kormányt ne fenyegezzék baathista elemek, amelyek a korábbi hatalmi állapotokhoz akarnak visszatérni, és hogy a hatalmon lévők elfogadhatók legyenek az iraki lakosság számára.

2) A Baath párt teljes értékű tagjai: minden „Udw Qutriyya” (regionális parancsnoksági tag), „Udw Far” (ágazati tag), „Udw Shu’bah” (szekciótag), és „Udw Firqah” (csoporttag) – (együttesen: magas rangú párttagok) – ezennel ki van mozdítva a pozíciójából, és el van tiltva a közszférában való jövőbeli részvételtől. Ezeket a magas rangú párttagokat a bűnözési potenciáljuk vagy a koalícióra jelentett veszélyességük alapján kell értékelni. Azok ellen, akiket bűnök elkövetésével gyanúsítanak, nyomozást kell lefolytatni, és ha veszélyt jelentenek a biztonságra, vagy fennáll a szökés veszélye, le kell őket tartóztatni, vagy házi őrizetbe kell őket helyezni.

3) A Baath párt három legmagasabb vezetői körébe tartozókat a minisztériumokban, a kapcsolódó állami vállalatokban és más kormányzati intézményekben (pl.: egyetemek és kórházak) ki kell kérdezni a Baath párthoz fűződő kapcsolataikról, és eljárás alá kell vonni őket bűnözői tevékenység és a közbiztonságra jelentett veszély miatt. Minden olyan személyt, akiről bebizonyosodik, hogy a Baath párt teljes értékű tagja volt, el kell távolítani a beosztásából. Ez vonatkozik az alacsonyabb, az „Udw” (tag) és az „Udw Amil” (aktív tag) rangot viselő személyekre is, nemcsak a magas rangú párttagokra.

4) A kormányzati épületekben vagy nyilvános helyeken Szaddam képe vagy más módon való ábrázolása, vagy a volt rezsimhez kapcsolódó jól felismerhető személyek ábrázolása, vagy a Baath párthoz kapcsolódó szimbólumok megjelenítése mostantól tilos.

5) Jutalom vár arra, aki magas rangú Baath párti vezető vagy a volt rezsim bűneihez köthető személy elfogásához segítséget nyújt.

6) A Koalíciós Átmeneti Hatóság adminisztrátora vagy megbízottai egyedi elbírálás alapján kivételt tehetnek a fenti irányelvek alól.

Ezen utasítás az aláírás napján lép életbe.

L. Paul Bremer adminisztrátor
Koalíciós Átmeneti Hatóság

Jay Garner, a CPA létrejöttkor megszűnt elődszervezet, az ORHA vezetője és a CIA bagdadi állomásvezetője is azonnal tiltakozott, amikor megkapta a debaathifikációs rendelet tervezetét. Bremer azonban nem volt hajlandó változtatni rajta. Azt mondta, hogy ő ezeket az utasításokat kapta, és végre is akarja azokat hajtani. Bob Woodward szerint a CIA állomásvezetője a lehetséges hatásokat mérlegelve kijelentette: „Ha ez életbe lép, 30 ezer és 50 ezer közötti baathista fog illegálisba vonulni. (...) 50 ezer ember fog az utcára kerülni illegálisba kényszerülve, és igen dühösek lesznek az amerikaiakra.” Garner beszélt Rumsfeld védelmi miniszterrel is, aki elhárította azzal, hogy nem a Pentagon műve a rendelettervezet. Ezzel utalhatott a Fehér Házra, a Nemzetbiztonsági Tanácsra, az alelnök irodájára, de nem kizárt, hogy mégis a védelmi minisztériumtól származik a rendelet.²⁵ Ez két ok miatt is lehetséges: az egyik, hogy Bremert Rumsfeld nevezte ki a CPA élére; a másik, hogy a tervezési időszakban a védelmi minisztériumon belül az iraki háború tervezésére létrehozott

25 Woodward: State of Denial 193–194. o.

Különleges Tervek Irodája (OSP)²⁶ is készített javaslatot a debaathifikációról, és annak is a párt magas rangú tagjainak a kormányzatban való részvételtől való eltiltása és a Baath párthoz köthető különleges biztonsági szervek feloszlata volt a célja.²⁷

A hadsereg feloszlata

Bremer szerint Irakba érkezésekor a régi hadsereg már eltűnt.²⁸ Úgy látta, hogy a kérdés az adott helyzetben nem az, hogy alkalmazzák-e a meglévő erőt, hanem az, hogy megpróbáljanak-e visszahívni, a régi egységeket, és a régi minta alapján állítsák fel az új hadsereget.

Bremer főtanácsadója katonai és biztonsági ügyekben Walt Slocombe²⁹ volt. Ő kezdeményezett megbeszélést a Pentagonnal az iraki hadseregről. Bremer 2003. május 9-én, röviddel Irakba indulása előtt átadott ezekről a megbeszélésekről egy memorandumot a védelmi miniszternek, a védelmi miniszterhelyettesnek és a védelmi minisztérium politikai osztályának. Emlékiratában azt írja, hogy ebben már benne volt a Szaddam-féle hadsereg formális feloszlata a biztonsági és a hírszerző szervekkel együtt annak érdekében, hogy az új iraki biztonsági szervek zavartalanul létrejöhessenek. A memorandumhoz csatolta az erről szóló utasítástervezetet is. Az iraki hadsereggel foglalkozó záró tanácskozássra egy nappal Bremer Irakba érkezése után, május 16-án került sor. Ezen Bremer, Slocombe és Bremer másik tanácsadója, Clayton McManaway vett részt. A korábbi megbeszélésekbe Douglas Feith, a politikai ügyekért felelős védelmi miniszterhelyettes is bekapcsolódott.

A hadsereggel kapcsolatos problémák számbavételénél Bremer szerint komoly hangsúlyt kapott az ország története és etnikai összetétele, figyelemmel arra, hogy a hadseregnek a teljes országot kell reprezentálnia. Ennek az elvárásnak a Szaddam-féle hadsereg nem felelt meg: a hadsereg tiszti kara nagy részben szunnita volt, a legmagasabb tisztségek pedig csak Szaddam-lojalistáknak juthattak. A sorozott állomány szinte kizárólag síita volt, akiket Bremer megfogalmazásában „a brutalitás és a kényszerítés eszközével tartották a hadseregben”.³⁰

Slocombe a nyilvánosság számára ugyanilyen egyértelműen fogalmazott. George Packer újságíró idézi tőle: „Nem maradt semmilyen hadsereg. A feltételezésünk, miszerint nagyszámú iraki egység fog a rendelkezésünkre állni, egyszerűen hibás volt. Mit tehattünk volna? Igazából nem volt miről dönten. (...) Képtelenség és badarság lett volna megpróbálni visszahívni egyes egységeket aktív szolgálatba. A besorozott síiták boldogok voltak otthon, és nem lehetett volna őket visszahívni még a hazaszeretetre való hivatkozással, vagy pénzzel sem. Az olyan iraki hadsereg, amely továbbra is nagyrészt szunnita tisztikarra épül, az irakiak jelentős részét ellen-

26 Office of Special Plans

27 Woodward: A támadás terve 384–385. o.

28 Bremer: My Year in Iraq 27. o.

29 Slocombe Harvardon végzett ügyvéd, a Princeton egyetem exoktatója, aki a Clinton-adminisztráció alatt hat évig a védelempolitikai védelmi miniszterhelyettes posztját töltötte be. Bremer jellemzése szerint Slocombe „pragmatista volt, akit élénk történelmi és széles globális éleslátás jellemezett”.

30 Bremer: My Year in Iraq 54. o.

zékbe kényszerítette volna.³¹ Bremer is úgy gondolta, hogy a „sorozott állomány kevés tagja térne vissza önként a hadseregbe, a síiták közül valószínűleg senki”. Slocombe szerint a régi hadsereg visszahívása „a legjobb esetben is egyet jelentene azzal, hogy alacsonyabb rangú szunnita tiszték által irányított egységeket állítunk fel, amelyek állománya a hozzájuk hűséges szunnitákból áll, és ez potenciálisan hadurak és milíciák kialakulásához vezetne. Emellett, még ha sikerülne is találni olyan szunnita tiszteket, akikkel elégedettek lennénk, és nem lenne semmi akadály, hogy egységeket vezessenek, a síiták és a kurdok joggal hihetnék, hogy a koalíció megpróbálja visszaállítani Szaddam rendszerét Szaddam nélkül.”³²

Bremer kitért a visszahívás gyakorlati nehézségeire is. A háború utáni káoszban a hadsereg létesítményei is áldozatul estek a módszeres fosztogatásnak, ami „nem csupán az összes használható fegyverre és felszerelésre, hanem az elektromos hálózat vezetékeire, a vízvezeték-hálózat elemeire, de még a téglákra is kiterjedt”. Vagyis a Bremer által felidézett megbeszélésen a hadsereg feloszlata mellett fő érv a régi hadsereg jellege, valamint az infrastruktúra és a felszerelés teljes hiánya volt. Slocombe érvei között az is szerepelt, hogy a Szaddam-féle hadsereg tisztika a hadsereg méretéhez képest hatalmas volt: „a több mint 400 000 besorozott síita felett egy több százézes, főként szunnitákból álló tisztika volt. Szaddam hadserege létszámban az amerikai hadsereggel nagyjából azonos méretű, de az Egyesült Államok lakossága a tízszerese Irakénak. Ugyanakkor az iraki hadseregben 11 000 tábormegke volt, míg az amerikaiban csak 300.” Ezekon túl még a bázisproblémák és a logisztikai problémák megoldása, illetve a tisztika szunnita egységek felállítása után is szembe-sülni kellett volna azzal a problémával, hogy nem lehet minden tisztiknak parancsnoki funkciót biztosítani, ami kiélezte volna az ellentéteket a szunnita tisztika karon belül.³³

Bremer azt állítja, hogy röviddel érkezése után közölte az iraki hadsereggel kapcsolatos terveit Abizaid és McKiernan tábormegkekkel, a következőképpen: „Az elnök olyan hadsereget akar, ami képes az ország védelmét ellátni. De nem fogjuk eltérni egy nagy, etnikai viszonyokat nem reprezentáló erő felállítását, ami elnyomja az embereket, és fenyegeti a szomszédokat. Bármilyen hadsereg, amely a hatalmat a régi éra szunnita tisztika karának kezébe juttatja, biztos visszautasításra számíthat a síiták és a kurdok körében, akik együttesen az ország lakosságának a 80%-át adják. Mi nem írunk polgárháborús receptet.”³⁴

Slocombe javaslata a Szaddam-féle hadsereg állományát illetően az volt, hogy egy teljesen önkéntes alapokon nyugvó „új iraki hadseregbe” kellene őket alapos ellenőrzés után integrálni. Kizáró tényező a magas Baath-pártfunkció, az emberiség-ellenes bűnök elkövetése, illetve a Szaddamhoz közelálló biztonsági szervezetben eltöltött szolgálat lett volna.³⁵ Azokat, akik létszámbeli korlátok miatt nem fértek volna be az új iraki hadseregbe, félkatonai kormányzati biztonsági szervezetekbe,

31 Packer: *The Assassins' Gate* 194. o.

32 Bremer: *My Year in Iraq* 55. o.

33 Uo. A Slocombe-től vett számok valószínűleg túlzóak.

34 Bremer: *My Year in Iraq* 56. o.

35 Uo. 56. o.

vagy pedig a hadseregben ellátott speciális képzettségüknek megfelelő civil minisztériumokba szándékoztak átirányítani.

Bremer 2003. május 19-én juttatta el Rumsfeld védelmi miniszterhez a végső ajánlásokat „az iraki védelmi minisztérium és minden kapcsolódó entitás felosztatására, beleértve a hírszerző, biztonsági és propagandafeladatokat ellátó szervezeteket, valamint más katonai és félkatonai egységeket.” Ez Bremer szerint kritikus lépés a Szaddam-rezsim támaszainak elpusztítására tett kísérletben. Mint írja: „Célunk (volt), hogy megmutassuk az iraki népnek az eltökéltségünket, illetve bebizonyítsuk, hogy sem Szaddam, sem a bandája nem fog visszatérni.” A memorandum tartalmazott egy javaslatot a több százezer munkanélkülivé vált iraki katonának juttatandó végkielégítésről, amiből csak a legmagasabb rangú baathistákat és a hírszerző és biztonsági szervek tagjait zárták volna ki. Bremer szerint a tervezetet minden fontos katonai vezetővel megvitatták. A jóváhagyott szöveg május 22-én érkezett meg a védelmi minisztériumból, és május 23-án került kiadásra, mint a Koalíciós Átmeneti Hatóság 2. számú rendelete „Az entitások felosztatásáról”. Az intézkedés kiterjedt „a védelmi minisztériumra, az összes kapcsolódó nemzetbiztonsági szervezetre és irodára, minden katonai formációra, beleértve a Köztársasági Gárdát, a Különleges Köztársasági Gárdát, a Baath párt milíciáit és a Fedajín Szaddamot. A teljes állomány szolgálati viszonyát megszüntette, bejelentett későbbi kifizetéseket, és egy új iraki hadsereg felállítását.”³⁶ Bremer kiemeli az emlékiratában, hogy az intézkedés „nem jelentette egyetlen katona hazaküldését vagy egység felosztatását sem. Minden már hetekkel korábban végbe ment.”³⁷ A felosztatással a cél a korábban meglévő hatalmi struktúra formális megszüntetése, és Szaddam, valamint a Baath párt bukásának egyértelművé tétele volt.

Részletek a Koalíciós Átmeneti Hatóság 2. számú rendeletéből³⁸

A Koalíciós Átmeneti Hatóság (CPA) adminisztrátoraként számomra biztosított felhatalmazás, az ENSZ Biztonsági Tanács vonatkozó határozatai – beleértve az 1483-as számú rendeletet – és a háborús törvények és gyakorlat alapján, újra megerősítve a 2003. április 16-án kiadott „Tommy Franks tábornok szabadság-üzenete az iraki néphez” című deklarációban foglaltakat, elismerve, hogy az előző iraki rezsim állami szerveket használt az iraki nép elnyomásához, illetve a kínzás és a korrupció eszközeként, újra megerősítve az ifjúsági és sportminisztérium által 2003. május 8-án kiadott, az iraki állampolgárokra vonatkozó utasítást, *kihrádelem az alábbiakat:*

Az entitások („felosztatott entitások”), amelyek a csatolt mellékletben találhatók, ezennel fel vannak osztatva. A jövőben további entitások is felkerülhetnek a listára.

1) A felosztatott entitások minden kintlevőségét – beleértve a dokumentumokat és a statisztikai adatokat –, akármilyen formában és akárhol kerülnek elő, a CPA adminisztrátorának felügyelete alá kell helyezni az iraki nép nevében és érdekében, és az iraki nép támogatására, valamint Irak talpra állításához kell felhasználni.

2) A felosztatott entitások minden pénzügyi kötelezettsége fel van függesztve. A CPA adminisztrátora olyan szabályozást fog kidolgozni, amelynek keretében a jogosultak kérhetnek kifizetéseket.

36 Ua. 57. o.

37 Ua. 56. o.

38 Coalition Provisional Authority Order Number 2 – Dissolution of Entities, 2003. május 23.

http://govinfo.library.unt.edu/cpa-iraq/regulations/20030823_CPAORD_2_Dissolution_of_Entities_wit_h_Annex_A.pdf

3) Azon személyek, akik a feloszlattott entitások kintlevőségeinek birtokában vannak, őrizték azokat, értesítsék a helyi koalíciós hatóságokat, és azonnal adják át a hatóság utasítása szerint. A kintlevőségek további birtoklása, átadása, eladása, használata, átalakítása vagy álcázása ezen rendelet kihirdetésének dátumát követően büntetendő.

Alkalmazottak és szolgálatban állók

1) Minden katonai cím vagy státusz, amit a rezsím feloszlattott entitásainak kötelékében dolgozó személy vagy funkcionárius kapott, ezennel fel van függesztve.

2) Minden sorozott állományú katona fel van mentve korábbi kötelezettségei alól. A sorozás bizonytalan ideig felfüggesztésre kerül, a szabad iraki kormány döntésétől függ, hogy legyen sorozás a szabad Irakban, vagy sem.

3) Minden személy, aki egy feloszlattott entitás alkalmazásában állt bármilyen formában vagy minőségben, el van bocsátva 2003. április 16-i hatállyal. Minden személy, aki egy feloszlattott entitás alkalmazásában állt, bármilyen formában vagy minőségben, felelősséggel tartozik az alkalmazási ideje alatt végrehajtott tetteiért.

4) Végkielégítés fizetésére fog sor kerülni, összegét az adminisztrátor fogja megállapítani minden elbocsátott személy számára, a magas rangú párttagok kivételével, akiknek körét a 2003. május 16-i koalíciós átmeneti hatósági rendelet az iraki társadalom debaathifikálására CPA/ORD/2003/01 („magas rangú párttagok”) (lásd 3.6 szekció) határozta meg.

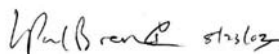
5) A feloszlattott entitások által fizetett járadékok, illetve a szolgálati évek alapján megállapított nyugdíjak továbbra is fizetve lesznek, beleértve a háborús özvegyek és a hadirokkantak juttatásait, de a magas rangú párttagok (lásd 3.6 szekció) nem részesülnek ilyen kifizetésekben. Az adminisztrátor, illetve a jövőbeli iraki kormányzat számára fennáll a lehetőség, hogy a megvonja vagy csökkentse a nyugdíjak mértékét a múltban elkövetett, vagy a jövőben elkövetésre kerülő illegális cselekmények miatt. Módosíthatja a nyugdíjazás feltételeit, amennyiben az előző rezsím helytelenül állapította meg a mértékét, vagy hasonló okok ezt indokolják.

6) Ezen rendelet minden kitételének ellenére, vagy más rendelet, törvény vagy szabályozás ellenére, és az adminisztrátor által 2003. május 16-án kiadott Koalíciós Átmeneti Hatóság rendelete az iraki társadalom debaathifikálására CPA/ORD/2003/01 értelmében semmilyen kifizetést, beleértve a nyugdíj felfüggesztését, nem kap az, aki magas rangú pártpozíciót valaha betöltött. Minden személy, aki a volt rezsím rendszere szerint ezredesi vagy a fölötti rangban volt, vagy azok megfelelőiben, magas rangú párttagként kerül besorolásra, kivéve azokat, akik a már leírt módon kielégítően bizonyítják, hogy nem voltak magas rangú párttagok.

Az adminisztrátor határozza meg olyan eljárásokat, amelyek segítségével jutalmat ajánlanak fel azoknak, akik a feloszlattott entitások kintlevőségeit segítik megszerezni.

A CPA azt tervezi, hogy a közeljövőben létrehoz egy új iraki hadsereget a szabad Irak nemzeti önvédelemi képességéhez vezető úton tett első lépésként. Civil irányítás alatt a hadsereg professzionális, politikamentes, katonailag hatékony és Irakot reprezentáló lesz. A CPA intézkedni fog az új iraki hadseregbe való belépés ügyében.

Ezen utasítás az aláírás napján lép életbe.

L. Paul Bremer, adminisztrátor
Koalíciós Átmeneti Hatóság

A hadsereg-feloszlata kritikája

Utólag sok kritika érte az iraki hadsereg feloszlataáról szóló döntést. A legfőbb kifogás az volt ellene, hogy Bremer a személyes meggyőződését erőszakolta rá a helyzetre, nem vette figyelembe sem a háborús tervezők, sem pedig az újjáépítést tervezők stratégiai megfontolásait, valószínűleg nem is tájékozódott róluk. Kritikusai szerint választási lehetőséget kellett volna adni a katonáknak. Így amerikai irányítás és ellenőrzés mellett új erő szerveződhetett volna a hadsereg volt tagjaiból. Lettek volna kezdeti nehézségek az elhelyezést és a tisztai kar összetételét illetően,

de ezek valószínűleg kisebb gondot jelentettek volna, mint a hadsereg teljes feloszlata.³⁹

Thomas Ricks, a *The Washington Post* újságírója szerint Bremer azzal a határozott szándékkal érkezett Irakba, hogy megmutassa: „új sheriff érkezett a városba”. Memorandumában maga fogalmazott úgy, hogy „az Irakba való érkezésemet tiszta, egyértelmű és döntő lépéseknek kell kísérni” azért, hogy „megerősítsük az irakiakat abban, hogy elszántak vagyunk a szaddamizmus kiirtásában”.⁴⁰

Elődjének, Garnernek a terve az volt, hogy a hadsereg, a rendőrség és a kulcsfontosságú köztisztviselők a befagyasztott iraki pénzekből (becslése szerint ez 1,2 milliárd dollárt tett ki) megkapják a fizetésüket, amivel biztosítják a rendelkezésre állásukat. A hadsereget minél előbb működőképessé akarta tenni. Ennek érdekében nem az amerikai hadsereghez fordult, amely szerinte túl lassan intézné a dolgot, hanem az újjáépítésben érdekelt magánvállalatokhoz, amelyek számítottak a katonákra az egyszerű, de munkaerő-igényes feladatok elvégzésénél. Garner szerint a hadsereg akkori vezetése, Franks, Abizaid és McKiernan tábornok is támogatta a tervét. Még május 15-én is a hadsereg valamilyen jellegű visszaállítása volt a cél a CPA honlapja szerint, már csak azért is, mert addig kb. 30 000 volt katona jelentkező segélyért.⁴¹ Ez volt tehát az eredeti terv, ezt rúgta fel Bremer, aki nem tér ki a könyvében arra, hogy milyen nagy ellenkezést váltottak ki a döntései a Garnerrel érkező civilekből, illetve a hadsereg és a CIA vezetéséből.

Garner az iraki hadsereg jelentős részét, úgy 200–300 ezer főt szeretett volna felhasználni az újjáépítési folyamatban, és a biztonság garantálása érdekében. A Garner csoportjához tartozó egyik katonai tanácsadó, Paul Hughes ezredes közben már felvette a kapcsolatot volt iraki tisztek egy csoportjával, akik azt állították, hogy volt beosztottaikat vissza tudják hívni aktív katonai szolgálatba. 137 ezer főről beszéltek.⁴² A feltételük mindössze az volt, hogy kapjanak fejenként 20 dollár sürgősségi kifizetést. Hughes ezredes a hazaérkezése után komoly kritikát fogalmazott meg a Bremer vezetése alatt meghozott katonai jellegű döntésekkel kapcsolatban. Ezt nyilatkozta George Packernek: „Mindenkinek, aki vett már részt konfliktus utáni stabilizációs munkában, azt mondja, hogy ne szabadulj meg a hadseregtől. (...) Irányítani kell őket – ha nem irányítod őket, nem tudod, hogy mit fognak csinálni.”⁴³ Hughes szerint a hadsereg feloszlatajáról szóló rendelet – ami akkor jelent meg, amikor ő szabadságon volt – sorsdöntő volt, mert „elvette az irakiak nemzeti szuverenitásának egyetlen megmaradt szimbólumát. (...) Ez volt az a pont, ahol átléptük a határt. Innentől nem felszabadítók voltunk, hanem megszállók.”⁴⁴

George Tenet, a CIA igazgatója sem értett egyet Bremerrel, a következők miatt: „Az iraki reguláris egységek közül alig álltak át – ha volt egyáltalán, amelyik átállt –,

39 Chandrasekaran: *Imperial Life in the Emerald City* 86. o.

40 Ricks: *Fiasco* 158. o.

41 Ricks: *Fiasco* 162. o.

42 Ricks 125 000 főről tud. Ld. *Fiasco* 161. o.

43 Packer: *The Assassins' Gate* 194. o.

44 Ua. 195. o.

ugyanakkor nem is sok vette fel a harcot. Az átállás nem volt számukra vonzó opció. A reguláris egységek mögött gyakran a Köztársasági Gárda egységei állomásoztak. A reguláris erőknek nagy valószínűséggel a pusztulással kellett számolniuk, ha az amerikai erők felé közelítettek, és szinte a biztos halállal, ha a Szaddamhoz hű különleges erők úgy érezték, hogy nem támogatják a rezsimet. Emiatt csak az a lehetőség maradt számunkra, hogy megadásra bátorítsuk őket. A tisztjeink azon dolgoztak, hogy titkos csatornákon keresztül eljuttassák ezt az üzenetet az iraki hadseregnek. De röviddel a háború előtt ez a lehetőség is lekerült a napirendről. Az ok elég egyszerű volt. Az USA-nak annyira kevés katonája volt, hogy egy sikeres kampány esetén a hadifoglyok száma rövid időn belül meghaladta volna a támadó amerikai erők létszámát. A tartalék terv az volt, hogy az irakiaknak azt javasoljuk: tegyék le a fegyvert, és menjenek haza. Az amerikai légierő ilyen tartalmú röplapokat szórt le, és sok iraki katona eleget tett a felszólításnak. A katonák nagy számban hagyták el az állásaikat, amikor a harcok megindultak. (...) Jerry Bremer szerint (...) a hadsereg már feloszlatta önmagát. Ez való igaz, de hozzá kell tenni, hogy az iraki hadsereg ezt az amerikai kormányzat kérésére tette, és nem arra számítva, hogy a katonákat – akik sok esetben magukkal vitték a fegyvereiket – szélnek eresztik, és megfosztják őket attól a lehetőségtől, hogy a családjukat eltartsák.”⁴⁵

Rajiv Chandrasekaran amerikai újságíró is ír arról, hogy a CENTCOM a háború előtt szórólappal bombázta az iraki hadsereg tagjait. Az egyik ilyen szórólapon egy ötgyermekes család látható étkezés közben, ezzel a felirattal, hogy „Maradj otthon, a családi kör biztonságában!”, illetve „Arra kérünk, ne avatkozz bele a koalíciós műveletekbe, különben célponttá válsz!”⁴⁶

A The New York Times szerint is nagy energiákat mozgósított az USA annak érdekében, hogy az iraki hadsereg ne harcoljon. A CIA három hónappal a háború megindulása előtt disszidensek segítségével keresett meg iraki tiszteket – több százat –, akiket arra buzdítottak, hogy ne harcoljanak, szabotálják Szaddam háborús törekvéseit, és oszlassák fel az egységeiket. Olyan magas rangú iraki tisztviselőket is igyekeztek beszervezni, mint Szaddam védelmi minisztere, Sultan Hashem Ahmed al-Tai tábornok. Az akcióban a CIA ismert kapcsolatai mellett – mint Ayad Allawi vagy Muhammad Abdullah Shahwani –, részt vett Abdul Karim Muhammadawi síita Szaddam-ellenes vezető, illetve Mishan al-Jubouri, aki a kurd területekről támogatta az amerikaiak kapcsolatépítési kísérleteit. Az akciót a hadsereg titkos 20. különítménye (Task Force 20) vezette a CIA és szövetséges arab hírszerző szolgálatok segítségével.⁴⁷

Zinni tábornok, volt CENTCOM-főparancsnok sem tudta támogatni Bremer hadsereg-feloszlato rendeletét. Nem titkolta sem a dühét, sem a csalódottságát, amikor így fogalmazott: „Jön Bremer, semmit nem tud a tervekről. Egy évtizedet töltötünk azzal, hogy az iraki hadsereg ellen olyan pszichológiai műveleteket hajtsunk

45 Tenet: My Years at the CIA 387. o.

46 Chandrasekaran: Imperial Life in the Emerald City 85. o.

47 Jehl, Douglas with Filkins, Dexter: U.S. Moved to Undermine Iraqi Military Before War, The New York Times, August 10, 2003

vége, amelyek üzenete az volt, hogy gondoskodunk azokról, akik nem szállnak velünk szembe. És ő egyszerűen felosztatja a hadsereget.”⁴⁸

A hadsereg-felosztató rendelet elfogadása után a CPA és a CENTCOM egy két-fázisú megközelítést alkalmazott a demobilizált iraki katonák reintegrálása érdekében. Először volt síita katonákat akartak bevonni bizonyos közfeladatok elvégzésébe, nem sokkal később pedig bejelentették egy 12 000 fős hadosztály egy éven belüli felállítását. A következő évre három további hadosztály felállítását tűzték ki célul.⁴⁹

A két CPA-rendelet következményei: A hadsereg felosztása után a Zöld Zóna előtt a fegyveres erők volt tagjai tüntettek. Az egyik ilyen tüntetésen, 2003. május 26-án Sahib al-Musawi volt tábornok követelte a biztonság és a közintézmények helyreállítását, valamint a katonák zsoldjának további fizetését. Kijelentette, hogy ha nem teljesülnek a követeléseik, akkor az iraki nép és a megszálló hatalom között ki fog élesedni a helyzet”.⁵⁰ Ez hamar bekövetkezett, a tüntetések kapcsán magukat volt katonaként bemutató személyek a sajtóban – sok esetben arab nyelvű nemzetközi tévécsatornáknak nyilatkozva – erőszakos cselekményekkel fenyegetőztek, amennyiben nem kapnak juttatásokat. Bremer válasza az volt, hogy nem hagyja magát megfélemlíteni.

Az egyik legnagyobb tüntetésre 2003. június 18-án került sor, amikor kb. kétezer exkatona tiltakozott a Zöld Zóna előtt. A tüntetés kődobálásba torkollott, mire az amerikaiak a tömegbe lőttek – két személy meghalt.⁵¹ Katonai rendészek lelőttek két iraki tüntetőt, miután egy zsoldfizetés követelésére szervezett tüntetés kődobálásos zavargássá fajult a Köztársasági Palota főbejárata előtt, ahol a megszálló hatóság székel. Skandáltak, arab nyelvű transzparenszeiken a „Követeljük a jogainkat!” és a „Kérjük, tartsák meg az ígéreteiket!” feliratok voltak olvashatók.”⁵²

David Petraeus tábornok, a 101. légi szállítású hadosztály parancsnoka figyelmeztette Slocombe-ot, hogy csak egy szikra kell, és a munkanélküli iraki katonák mindent lángra lobbanthatnak. Nem sokkal később megkezdődtek a kifizetések. Vagyis az USA odáig jutott, hogy a hadsereget – amelynek munkájára számított a háborús tervezéskor – feloszlatta, de kénytelen volt fizetni a volt tagjainak, akik immár nem tartoztak semmilyen hierarchiába, viszont megtartották a fegyvereiket, és egyre nagyobb ellenszenvvel figyelték az amerikaiak ténykedését.

* * *

2003 májusa a háború utáni konszolidáció első teljes hónapja Irakban. A koalíciós erők április 10-én vonulnak be Bagdadba, az első amerikai civil hatóság, az Újjáépítési és Humanitárius Segítségnyújtási Iroda (ORHA) csapata Jay Garner vezetésével

48 Ricks: Fiasco 164. o.

49 Bremer: My Year in Iraq 58. o.

50 Woodward: State of Denial 206. o.

51 Ricks: Fiasco 164. o.

52 Chandrasekaran, Rajiv: U.S. Captures Key Hussein Aide – No. 4 on List Found Near Tikrit; GI and Two Protesters Killed in Capital; The Washington Post, 2003. június 19.

április 18-án érkezett a fővárosba.⁵³ Az ORHA-t, mint a háború utáni rendezésért felelős civil irodát 2003. január 20-án elnöki nemzetbiztonsági direktíva hozta létre. Munkatársai az Iraki Szabadság hadműveletben lefektetett alapelvekhez kapcsolódva tervezték az újjáépítési és a humanitárius segítségnyújtási feladatokat. Határozott elképzeléseik voltak a végrehajtandó feladatokról, több hónapot töltöttek a kidolgozásukkal. Mindezek ellenére a védelmi minisztérium május 6-án megszüntette az ORHA-t, és egy új szervezetet állított a helyére, a Koalíciós Átmeneti Hatóságot (CPA) Paul Bremer vezetésével, akinek addig semmilyen kapcsolata nem volt az Irakban zajló eseményekkel. Kinevezése kompromisszumos megoldás volt az addig egymással hadakozó külügy- és védelmi minisztérium között. Bár tapasztalata nem volt a régióban, elnöki megbízottként Irak de facto vezetője lett.

Bremer április végén tudta meg, hogy ő fogja vezetni a CPA-t, május 15-én érkezett Bagdadba, május 16-án kiadta a debaathifikációs rendeletet, május 23-án az iraki hadsereg feloszlataáról szóló rendelkezést. Csak találgatni lehet, hogy miért ő kapott megbízást erre a rendkívül fontos feladatra. Óriási önállósága érthetetlen, bár magyarázható. Szinte senkivel sem egyeztetett a készülő lépéseiről. Stephen Hadley, a nemzetbiztonsági tanácsadó helyettese akkor értesült debaathifikációs döntéséről és a hadsereg feloszlataáról, amikor Bremer bejelentette. Condoleezza Rice-szal, a nemzetbiztonsági tanácsadóval sem konzultált a döntés előtt. Richard Myers tábornok, a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának elnöke, aki pozíciójánál fogva a védelmi miniszter és az elnök legfőbb tanácsadója katonai kérdésekben, szintén nem tudott az iraki hadsereg tervezett feloszlataáról, csak amikor már megszületett a döntés.⁵⁴ A CENTCOM számára is meglepetés volt a két rendelet. A Vezérkari Főnökök Egyesített Tanácsát feljegyzésben értesítették róluk.⁵⁵ Mindez annak a következménye, hogy a védelmi és a külügyminisztérium között nem volt megfelelő kommunikáció, a CPA létrehozása rögtönzött volt, és az amerikai kormányzaton belül sem volt mindenki tisztában a CPA státuszával. Bremer elnöki különmegbízott volt, de elvben a védelmi minisztériumnak jelentett; címénél fogva viszont az elnök emberének tekintette magát, és a Nemzetbiztonsági Tanáccsal is csak nyomásgyakorlás után volt hajlandó kommunikálni.

Tény, hogy sokan látják úgy, hogy Bremer tevékenysége erőteljesen hozzájárult a bizonytalanság elhatalmasodásához. Thomas Ricks pl. munkájában az instabilitás alapját az elhúzódó megszállásban jelölte meg, ami a debaathifikációra, a katonai és gazdasági átalakításra koncentrált, és közben aláásta a szociális biztonságot, és ellenállást generált az amerikai jelenléttel szemben. „A meghozott intézkedéseket büntetésnek érezték az irakiak, sok közülük valóban alapjában hibás volt” – állítja.⁵⁶

Vannak persze más vélemények is. A harmadik gyalogoshadosztály vezetése abban látta az instabilitás okát, hogy a hadsereg nem lépett fel kellő eréllyel. Jelentésében a következőket írta: „De jure és de facto az Egyesült Államok megszálló hata-

53 Gordon–Trainor: Cobra II. 533. o.

54 Woodward: State of Denial 197–198. o.

55 Ricks: Fiasco 163. o.

56 Ua. 165. o.

lom Irakban, még akkor is, ha felszabadítónak állítja be magát (...) Mivel nem akartuk elfogadni a megszállói státuszt, a parancsnokok kezdetben nem éltek a megszálló hatalmak számára jogilag rendelkezésre álló olyan eszközökkel, mint a kijárási tilalom elrendelése, a civilek rászorítása a munka felvételére, illetve az önkormányzatok és a lakosság irányítása. A rezsim megdöntése után a cselekvés hiánya hatalmi vákuumot okozott, amit mások azonnal megpróbáltak betölteni.”⁵⁷

Tagadhatatlan, hogy Bremer intézkedései meghatározó jelentőségűek voltak Irak sorsának alakulásában. Egy olyan kritikus periódusban került Irak élére, amikor még létezett egyfajta bizalom az iraki lakosság részéről az amerikaiak irányába. Kezdeti lépései nagyban hozzájárultak a viszony megváltozásához – főleg a szunnita közösséget érintően –, mert sokak szerint a későbbi felkelést alapozta meg velük. Tevékenysége ugyanakkor rámutat az adminisztráció stratégiai tervezésének gyengeségére és arra a deficitre az irányításban és ellenőrzésben, amely később más viszonylatban is komoly problémákat okozott. A tanulmányban ismertetett két rendelet a biztonsági erők újjászervezését és ezzel a rend helyreállítását nagyban megnehezítette, meghosszabbítva az amerikai jelenlét szükségességét – ellentmondva a háború előtti terveknek – és az is bizonyos, hogy a szunnita felkelésnek is lendületet adott.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bremer, Paul L. with McConnell, Malcolm: *My Year in Iraq – The Struggle to Build a Future of Hope* Simon & Schuster, 2006
- Chandrasekaran, Rajiv: *Imperial Life in the Emerald City – Inside Iraq’s Green Zone*, Vintage Books, 2007
- Franks, Tommy with McConnell, Malcolm: *American Soldier*, HarperCollins, 2005
- Gordon, Michael R. and Trainor, Bernard E., *General: Cobra II – The Inside Story of the Invasion and Occupation of Iraq*; Vintage Books, 2007
- Jehl, Douglas with Filkins, Dexter: *U.S. Moved to Undermine Iraqi Military Before War*, *The New York Times*, August 10, 2003
- Marquis, Christopher: *U.S. May Be Forced to Go Back to U.N. for Iraq Mandate*; *The New York Times*, 2003. július 19.
- Packer, George: *The Assassins’ Gate – America in Iraq*, Faber and Faber, 2007
- Resolution 1483 (2003), Adopted by the Security Council at its 4761st meeting, on 22 May 2003
- Ricks, Thomas: *Fiasco – The American Military Adventure in Iraq*, Penguin, 2007
- Tenet, George, with Harlow, Bill: *At the Center of the Storm – My Years at the CIA*, Harper Collins, 2007
- Woodward, Bob: *A támadás terve*, Geopen, 2004
- Woodward, Bob: *State of Denial*, Pocket Books, 2007
- Wright, Donald P., Dr. és Reese, Timothy R. Colonel, a Contemporary Combat Studies Team segítségével: *On Point II.: Transition to the New Campaign*, US Army Combined Arms Center, 2008.

57 Ua. 150–151. o.